

Personen met een verstandelijke beperking in beleidsorganen

Een langzaam proces met veel drempels

TERZAKE INTERVIEWT TINA GOETHALS

Tina Goethals is doctoraatstudente aan de Universiteit Gent en is coach bij Onze Nieuwe Toekomst, een beweging van en voor mensen met een verstandelijke beperking.

Als coach bij Onze Nieuwe Toekomst (ONT) kwam Tina Goethals enkele jaren geleden tot de ontdekking dat personen met een verstandelijke beperking geïnteresseerd zijn om deel te nemen aan beleidsvergaderingen. De toeleiding van deze doelgroep naar beleidsorganen bleek echter niet overal even simpel. Het was soms zelfs aartsmoelijk. Zo gebeten door de kwestie en verontwaardigd door de huidige gang van zaken besloot deze jonge vrouw haar doctoraatsverhandeling te wijden aan de problematiek. "Iedereen heeft het recht om deel te nemen aan het bestuur in zijn gemeente."

"Na een onderzoek van de Universiteit Gent naar de deelname van personen met een verstandelijke beperking aan beleidsorganen, bleek dat die beduidend laag ligt. In Vlaanderen vonden we welgeteld drie personen met een verstandelijke beperking die deelnemen aan de politiek. In Wallonië vonden we niemand. Daarom is de Universiteit Gent, samen met ONT gaan kijken hoe ze politieke participatie kunnen ondersteunen", vertelt Goethals. "We wilden een project opzetten om mensen met een verstandelijke handicap op lokaal niveau, in hun stad of eigen gemeente, via adviesraden te laten participeren. Gelijke Kansen was bereid om ons financi-

eel te ondersteunen. Nu, een jaar later, hebben we acht personen gevonden die deelnemen aan raden in hun eigen gemeente."

TerZake: Hoe zou je het project in het algemeen evalueren?

Tina Goethals: We hebben ontdekt dat de toeleiding van personen met een verstandelijke handicap naar adviesraden een zeer langzaam proces is en dat er enorm veel drempels zijn. Sommige personen hebben een half jaar moeten wachten op de boodschap of ze al dan niet mochten deelnemen aan een adviesraad. Terwijl de

“Heel vaak verwachten mensen niet dat personen met een beperking ook een zinvolle bijdrage kunnen leveren.”

vraag nochtans simpel is: mag de persoon deelnemen of niet? Maar wanneer verantwoordelijken van adviesraden te weten kwamen dat het om een persoon met een beperking ging, dan veranderde hun attitude. Ze laten je wachten, vragen je om van alles te doen, stellen voorwaarden en verwijzen je continu door naar andere personen. Daar komt nog bij dat sommige voorzitters onmogelijk te bereiken zijn en dat ze geen informatie ter beschikking stellen over waar en wanneer ze samenkomen met hun adviesraad.

Het is een schande dat dit op deze manier moet verlopen in Vlaanderen. Kandidaten worden systematisch geweigerd of krijgen geen reactie. Er zijn zoveel obstakels waardoor kandidaten hun motivatie verloren gaat. De mensen zijn heel enthousiast om deel te nemen aan het begin van de rit, maar elke dag opnieuw zijn er zoveel drempels dat ze afhaken. Nu zijn we met acht verkenners en acht verhalen. In het begin hadden we er vijftien.

TerZake: Is dit zo voor alle adviesraden?

Goethals: Neen, gelukkig is het niet overal zo. In iedere gemeente is de situatie anders. Er zijn voorzitters van adviesraden die gemakkelijk te contacteren zijn en duidelijk zijn in hun communicatie. Er zijn raden waar

het traject doorzichtig en transparant is. In de stad Gent hebben we bijvoorbeeld zelf geld gekregen om ons project te ondersteunen. Geld dat we konden gebruiken om coaches te betalen die de personen met een beperking ondersteunen waar nodig, want het is niet evident om dit vrijwillig te blijven doen. Dat zijn positieve verhalen.

TerZake: Hoe verlopen de adviesraden waar mensen met een handicap zetelen?

Goethals: Het hangt echt af van wie er in de vergadering zit. Soms verloopt alles goed en wordt er geluisterd naar de deelnemers met een beperking. Sommigen doen ook hun best toegankelijke taal te gebruiken. Maar het gebeurt ook geregeld dat de inbreng van deze personen genegeerd of niet serieus genomen wordt. Heel vaak verwachten mensen niet dat deze personen ook een zinvolle bijdrage kunnen leveren. Personen met een beperking worden binnen een adviesraad niet verwacht. Enkele maanden geleden stelde iemand met een beperking zich kandidaat om deel te nemen aan een adviesraad van zijn gemeente, maar hij kreeg papieren toegestuurd om een tegemoetkoming aan te vragen. Dit is een tekenend voorbeeld van hoe gekeken wordt naar personen met een beperking.

Kandidaten worden systematisch geweigerd of krijgen geen reactie.

TerZake: Is de inhoud van adviesraden begrijpbaar voor personen met een verstandelijke beperking?

Goethals: Het vraagt tijd om mee te zijn met de inhoud van vergaderingen. Soms duurt het een jaar voordat de persoon mee is met de inhoud en het vakjargon dat er gebruikt wordt. Maar dat geldt ook voor mij als coach. Je ziet deelnemers groeien in hun rol. Ik moet tijdens de vergadering steeds minder doen als coach en sta er soms van versteld hoe deze mensen soms de meest snuggere antwoorden geven. Zij antwoorden soms op vragen, op een manier zoals ik dat nooit zou kunnen doen.

Je ziet deelne-
mers groeien
in hun rol.

Het is ook niet zo dat een adviesraad alleen maar 'ontoe-
gankelijk' is voor mensen met beperking. Ik zie dat veel
andere mensen zonder verstandelijke beperking ook
vaak niet mee zijn met het verhaal, maar dat gewoon
niet durven te zeggen. Het zou iedereen dus ten goede
komen, mochten er maatregelen genomen worden om
de adviesraad toegankelijker te maken.

TerZake: Hoe zou een voorzitter van een adviesraad zijn vergadering toegankelijker kunnen maken?

Goethals: Voorzitters zouden ervoor moeten zorgen dat er bij elk overleg kan verwezen worden naar een lijst met randvoorwaarden voor een goede participatie. Ik denk aan de agenda die op tijd moet worden doorgestuurd, maar ook het verslag nadien, zodat de deelnemer dit op voorhand kan voorbereiden met zijn/haar coach. Tijd is ook zeer belangrijk. Mensen hebben voldoende tijd nodig om na te denken over een bepaalde case en om dit te bespreken met anderen. Maar dat wordt moeilijk toegelaten, want in het beleid moet je kort op de bal kunnen spelen. Het is vaak zo dat je als vereniging naar een vergadering gaat en dat er dan van je wordt verwacht dat je je achterban raadpleegt om een gezamenlijk standpunt in te nemen. Maar om dat te kunnen doen, heb je meer tijd nodig.

TerZake: Zouden andere deelnemers aan adviesraden een opleiding moeten krijgen om in die omstandigheden te leren omgaan met mensen met een beperking?

Goethals: Ik zou dat niet als een verplichting zien, maar eerder als een recht. Wij proberen de voorzitter van een adviesraad via ONT een beetje te coachen in zijn voorzitter-zijn. Het is belangrijk dat voorzitters geïnformeerd worden over zaken zoals hun taalgebruik, het volume van hun stem, de nodige structuur tijdens de vergadering én het belang om iedereen aan het woord te laten. Dat zijn allemaal kleine zaken die ervoor zorgen dat het deelnemen aan adviesraden voor veel mensen toegankelijker wordt.

TerZake: Merk je een evolutie in de manier waarop deelnemers met een verstandelijke beperking evolueren in een adviesraad?

Goethals: Dat de deelnemers vragen om een toegankelijk verslag, vragen om de agendapunten op voorhand met de voorzitter te overlopen, graag eigen agendapunten willen inbrengen, reageren op zaken tijdens het overleg, *out court* graag aanwezig (willen) zijn op het overleg, toont eerst en vooral de betrokkenheid van de personen met een verstandelijke beperking bij het beleid. Dergelijke zaken hebben een invloed op het systeem van vergaderen en de op onderwerpen die besproken worden en hebben tot gevolg dat mensen met een handicap meer ernstig genomen worden.

Maar daarnaast ben ik er ook van overtuigd dat mensen met een beperking door hun aanwezigheid alleen al een duidelijke politiek voeren. Zelfs al hebben ze niet iedere keer een inbreng, ze laten door hun aanwezigheid zien dat ze het belangrijk vinden om hun stem te laten horen en dat men ook met hen rekening moet houden. En door daadwerkelijk met personen met een verstandelijke beperking samen te werken, ondervinden andere deelnemers van adviesraden dat men niet angstig hoeft te zijn. Dat mensen met een beperking niet alles zullen overnemen en de boel niet op stelten zullen zetten. Integendeel, men komt tot het inzicht dat mensen met een verstandelijke beperking een evenwaardige plaats dienen te krijgen in de politieke wereld. (LS)

Ik zie dat veel
andere men-
sen zonder
beperking ook
vaak niet mee
zijn met het
verhaal, maar
dat gewoon
niet durven te
zeggen.